

napvilágot: Az arany középút, s saját bosszujának áldozata, írta Mayer Miksa. A háromtornyú vár, írta Mokos Károly. Hogyan lehet könnyen meggazdagodni, írta Győry Vilmos. A füzetek külön is kaphatók. Egy füzet ára 15 kr. Ajánljuk lelkészeinknek a nép között való terjesztésre.

Magyar Paedagogiai Szemle“ 1883. 1. füzetének tartalma: Az alapnevelés és a népiskola Kapos Józseftől arczképpel s szerkesztői bevezetéssel és utószóval. A legveszedelmesebb népkórok egyike. Zádor Gyula. Ministeri jelentés és közoktatásügyi budget vita. Rill József. A tanítói lelkesültség és annak ápolása. Józsa Pál. Eredménye a Paed. Szemle 12 pályázati hirdetményének. Irod. Kalauz s a többi rendes rovatok. A Paed. Szemle ez évben negyedik folyamába lépett. Bár a tulságos lelkesedésből, melylyel a Paed. Szemlében megjelenő némely életrajzok iratnak, szivesen elengednének, a különben jelesen szerkesztett tanügyi folyóiratot melegen ajánljuk tanítóink pártfogásába. Ára egész évre 2 frt 50 kr., mi a kiadóhivatalhoz Budapest Statio-utca 9. sz. küldendő.

Kun Géza gróf, dolgozó társunk, kitől mult füzetünkben is egy igen kiváló értékű tudományos cikket volt szerencsénk közölni, jelenleg Gráczbán, hol a telet tölti, egy nagyobb művön dolgozik, melynek czime a következő lesz: „A keleti tanulmányok története Magyarországon.“

K Ü L Ö N F É L É K .

Főt. Ferencz József püspök ur a „Baldácsi-alapítvány“ ügyében tartott közgyűlés alkalomával f. évi január hóban Budapestre utazván, ottani ekkleziáink keblí tanácsí gyűlésén is részt vett. A főt. ur örömmel tapasztalta az ekkleziá tevékeny életműködését s nem mulasztotta el ez alkalommal is ékesszólv beszédével táplálni a hivek ügybuzgalmát.

Személyi hírek: Buzogány Áron a vallás- és közoktatásügyi ministeriumban osztálytanácsossá neveztetett ki. Ugy hiszszük, hogy e hirt minden ismerősei és tisztelői örömmel fogadják, mert abban a jeles tanférfiúnak, a cultusministerium egyik kiváló munkaerejének teljesen kiérdemelt méltatását látják. Fogadja részünkről is igen t. dolgozó társunk meleg üdvözlétünket. — Váradí Károly, kolozsmegyei kir. tanfelügyelő, ez állásában véglegesen megerősítetett. Midőn a kormány ezelőtt mintegy másfél évvel ez állásra kinevezte, igen kedvező benyomást tett általán a tanügy barátaira, hogy oly fontos állást, mint a kolozsmegyei tanfelügyelőség, az erdélyi részek egyik legkiválóbb tanférfiával töltött be. Örvendünk, hogy a végleges megerősítés által a tanfelügyelőségnek biztosítva van, mely csakis ily szakavatott férfakkal felelhet meg céljának, s őszintén üdvözljük ez alkalomból! — Sebes Pál, budapesti ekkleziáink egyik legbuzgóbb tagja, közl. ministeri titkár, osztálytanácsosi czímmel és jelleggel ruházott fel, miről, meg vagyunk győződve, erdélyi ismerősei is velünk együtt örömmel értesülnek.

A Baldácsi-alapítvány ügyében összehívott közgyűlés f. évi jan. 18. és 19-én tartatott meg Budapesten. Vallásközönségünket főt. Fe-

rencz József és Hajós János min. tanácsos urak képviselték. Ezen közgyűlés célja az alapítványnak jövőben leendő fentartása, biztosítása és kezelése érdekében a végleges szervezet megállapítása volt. E végre meghatározottak, hogy az alapítvány felett a főhatóságot az alapítványi közgyűlés fogja gyakorolni, mely a 11 tulajdonos prot. egyházkerület 2—2 rendes és 1—1 póttagból fog állani, ez utóbbiaknak azonban csak a rendes tagok jelen nem létében van szavazati joguk. A 2 rendes és 1 póttagot az egyházkerületek magok választják, még pedig 3 évre. A közgyűlést az igazgatóság elnöke hívja össze évenként egyszer, szükség esetén többször is Budapestre. Az igazgatóság pedig áll elnök, jegyző és 7 tagból, kik szintén 3 évre választatnak meg a közgyűlés által. Ennek az igazgatóságnak feladata az alapítvány ügyeit kezelni, ez képviseli az alapítványt a polgári hatósággal szemben; ez választ jog- és jószágigazgatót és ügyészt, ennek, illetve ezeknek évi rendes fizetését megállapítja. A közgyűlés, mely elnökét és jegyzőjét esetről esetre maga választja, az igazgatóság számadásait és az általa készített költségvetést feljülvizsgálja, javaslatai felett tanácskozik és határozatot hoz, az egyházkerületek által beterjesztett észrevételek és határozatok felől nyilatkozik. A jelen közgyűlésen megalkotott igazgatóságba egyházunk részéről Hajós János választatott bé. Ugyanez a közgyűlés megvizsgálván az eddigi kezelő bizottság 1882 évi jelentését s ahhoz kapcsolt számadását, örömmel győződött meg arról, hogy az alapítványi birtok az átvétel óta folytonos gyarapodást mutat; csak az épületek jó karba hozása több mint 250,000 frtot képvisel. Legkellemetlenebb pontja volt a jelentésnek az, mely arról értesíti a közgyűlést, hogy az állami kincstár részéről az 1876-ban kelt alapítványi szerződés után 75.000 frt illeték szabott ki, mely összeg fellebbezés folytán leszállítottatott 32,000 frtra s ha az alapítvány, részben humanitárius céljait tekintjük, remény van hozzá, hogy még ez is alább fog szállittatni, azért egy jó rész még mindig fenn fog maradni, a mit fizetni kell. Ezért is, de különben is nem levén még a terhek letörlesztve az alapítványi birtokról, meghatározatott, hogy ezeknek teljes törlesztéseig az alapítvány-levél értelmében leendő segélyezések nem indittatnak meg. Ez még 3—4 évet vesz igénybe. Akkor Isten segedelmével jelentékeny segélyt fog nyerni egyházunk e nagybecsű alapítványból is.

M-vásárhelyi ekklézsiánk -- a vett értesülés szerint -- jól lehet a maga idejében gondoskodása tárgyává tette, de csak e tanév második felében léptethette életbe unitárius növendékeink vallásos oktatását, a mit lelkész Kelemen Albert M.-Szentkirályról bejárva teljesít. Ez rég szívökön feküdt itteni hitrokonainknak, azonban mivel a célra használható helyiségek, különösen a téli időben nem volt, valósitni nem tudták, mind addig, míg egyik áldozatkész hitrokonunk, Mikó Miklós kir. táblai pótbiró és neje Tauffer Lenka ő nagyságaik azon ritka szép ajánlatokkal, hogy a vallás-tanítás idejére lakásuk egyik szobáját átengedik, azt lehetővé nem tették. Így segít a szeretet munkájában a szeretet lelke! Adjon Isten sok ilyen áldozatkész, buzgó tagot kicsiny egyházunknak.

A zsidó kérdés helyes megoldása. Telkes Simon, min. számvizsgáló, izraelita, február 11-én Budapesten az unitárius egyházba lépett. Az átkeresztelést Derzsi Károly ottani lelkészünk végezte, ugyanekkor confirmálván is új hitrokonunkat, ki megelőzőleg az unitárius hitelveket át-

tanulmányozta, s a többiekkel egybevetve, tiszta meggyőződésből lett unitárius keresztényné. A kereszt-apa Dr. Hunfalvy János, ismert tudós tanár volt. Vajha minél többen követnék az áttért példáját! Ez lenne a zsidó kérdésnek legméltóbb és leghelyesebb megfejtése.

Felhívás. A győrvidéki tanító-egylet felhívást intéz Magyarország tanító-egyleteihez és tanítóihoz az árvíz által sujtott tanító-társak felségelése iránt. A győri árvíz veszedelem már ismeretes a napi lapokból, s itt csak arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a begyülemző bármily csekély összeg Jilg Ede bizottsági pénztárnokhoz Győrbe Apácza-utca 5. sz. küldendő.

A belső emberek általános nyugdíj szabályzatát, melyet Szabó Mózes buzgó egyh. tanácsos készítet, az egyh. kép. tanács már átnézte s közelebből ki fogja küldeni a köröknek. Felhívjuk rá előre is az illetők figyelmét, hogy e fontos intézmény szervezete minél hamarább kívánt befejezést nyerjen.

Tanári vizsga. Varga Dénes, tordai gymn. tanár múltévi dec. hó 22-én a kolozsvári m. kir. tudomány egyetemén a tanári vizsgát jó eredménnyel letette.

Iskolalátogatónak Nagy-Küküllőmege három községébe Dombi János alsó-rákosi unitárius lelkész neveztetett ki.

Gr. Degenfeld Imrében a magyarországi ref. egyház f. évi febr. hó 21-én nagy halottat kísért sirjába. Hogyha a szónak megvan a hatalma, a cselekvésnek is. S Degenfeld I. gróf ez utóbbi által szerzett elévülhetetlen érdemeket s emelkedett a prot. világi nagy férfiak díszes sorába. Áldásteljes működését, főleg a tiszántuli ref. egyházkerület érezte, melynek s valamint a debreczeni főiskolának mintegy negyed százig volt a szó legvalódibb értelmében főgondnoka. A patens idején, mint egyh. kerületi világi elnök rendíthetlen bátorsággal és bölcseséggel védelmezte egyházának jogait. Aztán építet; az egyházkerület számos egyházai s a debreczeni collegium-palota épülete hirdetik főgondnoki páratlan buzgalmát, odaadó munkásságát. A ref. egyházaknak időnkben végrehajtott egyesítő művében is tevékeny részt vett, s mint az egyesítés hive vezérszerepet játszott. Legujabban a Baldácsy-alapítványt kezelő igazgatóságnak választották meg egyhangulag elnökévé. S így nemcsak a tiszántuli ref. egyh. kerület, hanem az összes magyar protestánsok méltán gyászolják e kiváló férfit halálát.

Gyászshírek. Pozsonyi Szentmártoni Sámuel, nyárádszentmártoni nyugalm. unitárius pap, f. évi jan. elején, életének 73-dik, özvegyiségének 2-ik évében, hosszas szenvedések után, jobblétre szenderült. A boldogult egyike volt az unitárius papi kar legtiszteletreméltóbb alakjainak. 46 évi papsága alatt s egész életén keresztül hív maradt családi jelmondsághoz: „Virtus alit et defendit.“ Temetésén a köri papság és a közönség részéről átalános volt a részvét. Három gyermeket hagyott hátra: Kálmánt, ki nyárádszentmártoni unitárius pap, Bélát, ki m. kir. táviratdatiszt és Borbálát, ki a kibédi ref. pap, Péterfi Lajos neje. Nyugodjék csöndesen! — Gyöngyösi István vargyasi unitárius lelkészt, udvarhelykörü esperest érzelkeny csapás érte, neje Csehi Ágnes halálában, mely életének 71-ik, boldog házasságuk 44-ik évében f. évi febr. hó 5-én történt. A bánatos férj az elhunytban a tiszta jellemű hü nőt s gyermekei: Elma, özv. Zádor Gézané, Béla, kir. erdősz a szerető édesanyát siratják. Legyen vigasztalásul a hit

creje és az az őszinte közrészvét, mely az elhunyt koporsóját környezte, s melyet a távolban is minden ismerősök éreznek, kik a derék nő szívjóságát és szép lelkületét ismerni tanulták. — Égeni Sámuel, datki községi tanító és unitárius énekvezér mult évi dec. hó 10-én elvcsztette nejét, Farkas Károlinát. E veszteség rajta kívül még Farkas Józsefet, szentkirályi unitárius papot és háromszékköri egyh. főjegyzőt érinti közlelről, kinek az elhunyt leánya volt. Temetése a vidék nagy részvéte közt ment végbe. — Debreczeni József, a kolozsvári ref. collegiumban a természettan rendes tanára s zidei collegiumi tanvezető, f. évi jan. hó 14-én, életének 39-ik, tanári működésének 10-ik évében rövid betegség után meghalt. Benne egy jeles szakértelmet s bölcsmérsékletű tanvezetőt veszített a ref. tanintézet. Halála mély részvéteket keltett, mert jellemeért, lankadatlan buzgalmaért mindenki becsülte és tisztelte.

(K.) **Gymnastika.** A szellemes „Figaró“ következőleg elméskedik e tárgyról:

Politika-e a gymnastika? az! hisz gymnastika, politika épen jól rimel.

Mielőtt a jelen kormány azon elmés gondolatra jött volna, hogy a gymnastikát tantárgyá emelje, már sokan voltak a kik vessző-paripául használták.

Ha barátoddal elbeszélgettél pályád választásáról, a jövő esélyeiről, vagy arról, hogy miként növeld gyermekeid, hirtelen mellettetek termett egy ur, csendesesen közeledett feléd, a lehető titokzatos képpel kezdette: Folytat-ön gymnastikát! Én folytatok! folytasson ön is.

Ki nem fogyott többé a gymnastika jótékonyságának elszámolásából, azokból a csudálandó eredményekből, melyeket előidézett: fejleszti — szerinte — az izmokat, keményíti a csontokat, csendesíti az ingereket, fejleszti a mellett, szélesíti a vállakat, hajlékonyakká teszi a lábakat, erősíti a karokat stb. stb.

Erre mutogatni kezdette neked lábait, karjait.

* * *

Ha valamely betegségről talált elbeszélni, valami rosszullételről, nátháról, például vagy coryzáról, lombagoról, vagy bár mi olyanról, a mi gyógyászattal némi viszonyban van, fogfájásról, tyukszemről; az előbbi ur fokozott lelkesültséggel folytatta:

A gymnastika! csak a gymnastika segít!

Azonnal neked esett; tudtodra adta, hogy neki magának van gymnastikai intézete, van nyújtója, létrája, trampulinja, lova stb., alig menekültél meg, hogy intézetébe ne hurczoljon.

Rendesen a vizgyógyászatot is összekapcsolták a gymnastikával. Oh a dusch! a dusch! Nem is képzeli ön mire megy az ember duschschal! Az

ember daczol a léghezammal, minden baj nélkül mehet a forró égövből a hidegbe; a polusoktól az egyenlítő alá léphet; hire pora sincs a náthának, a meghülésnek, csuszna.

Miután e szép dolgokat emberünk elbeszélte, ugy kezdett kölhögni és harákolni, majd kiadta a lelkét.

Szép dicsősége a duschnak.

* * *

Ezen élődik napjainkban a közoktatási ministerium Franciaországban. Más nemzetek és kormányok a nevelésnek oly módjait alkalmazzák, melyeknek alapja a fegyelem, vallás és becsület, kapcsolatosan a nemzetgazdaság és iparfejlődésével. A köatársaságnak valami új kellett; megtalálta a gymnastikát.

A gymnastikára alapítja legszebb reményeit; nem is titkolja. Czélja a francia nemzetnek a gymnastikával való újjáteremtése.

Mindenüvé beszurták a gymnastikát, még a leányiskolákba is, hol ezer okokból, nem mindig van a maga helyén.

Hihetetlen számu gymnastikai egyesület alakult. Mulatsággá, divattá — mondhatnám — sporttá lett. Ezeknek a társulatoknak megvan saját egyenruhájok, jelvényeik, zászlóik, s kétségkívül jelszavaik is; ugy tetszik, semmi sem állít elé enynyi polgárt és hazafit. Mindenik közoktatási ministeriünk így sohajtott fel: Óh dicső gymnastika mentsd meg Franciaországot!

* * *

Korántsem akarom gáncsolni a gymnastikát. Van benne jó is; ámbár az a mindennapi természetes, önkéntes gymnastika, a melyet mindenki maga csinál és a melyet régebben így fejeztek ki: egy kis mozgást csinálni, felülmul minden hivatalos tervszerű gymnastikát.

Van benne jó, ámbár nagyon rohamosan kezd általánossá válni, s nagyon felébe kerekedett az értelmi foglalkozásoknak. Van benne jó, ámbár rendszerré kezd válni. s minden rendszer rossz.

A gymnastika idomítás; de az idomításnak csak egy bizonyos specialitásnál — a versenyfutó lovaknál — van helye; s lám eddig semmi sem tanusítja, hogy ez is tett volna-e valamit a lófajaknak és lótenyésztésnek általános javítására. A hasznos lovak magokra idomulnak.

Végre a gymnastika jó, de csak azon feltétel alatt, hogy ne legyen szabály, kötelezettség.

Kár, hogy tulhajtják, Nem borzad-e ugyan ön azok előtt az akrobata légiók előtt, a melyek nekünk egy ugráló nemzedéket készítenek.

A francia nemzetet úgy nevelik, mintha csak tüzoltó népet akarnának abból csinálni. Tán bizony valamely általános lángborulásra gondolnak.

Minthogy pártolóink és előfizetőink közül most is többen vannak hátrálékban, sziveskedjenek tartozásaikat beküldeni, mert folyóiratunkat mesés olcsó árban adván, a hoszszas hátrálékot nem bírhatjuk meg.

A szerkesztőség postája.

Bükk László urnak Budapest. Becses levele szerint intézkedtünk. — Gyöngyösi I. urnak. Vargyas. A cikket napi érdekü közlemények miatt kellett halasztanunk, de jöni fog. — Kis Mihály urnak Árkos, Lőfi Áron urnak Böln. Hálás köszönetünket fejezzük ki a közreműködésért, melyet folyóiratunk pártolása érdekében most is szivesek voltak tanusítani. — Kelemen Albert urnak. Maros-Szentkirály. Nem tudjuk eléggé megköszönni vállalatunk ügyében tett kitartó fáradozásait, s éppen azért igen sajnáljuk, hogy a szabédi iskola előfizetésével történt tévedés kellemetlenséget okozott. — Szentmártoni Kálmán urnak. Ny. Szt.-Márton. Kérjük.

ARANY-KÖNYV.

A Budapesten alapítandó unitárius rendes lelkészi állomásra s állandó imaházra tett kegyes adományok.

XIV. közlemény.

Ádám Sándor ur 443. számú gyűjtőívén: Ádám Sándor Zomboron 10 frt. Rhedey Lajos r. katolik. 5 frt, összesen 15 frt. Karagyena Mihály bolgár tolmács r. katolikus 2 frt. Bedő Dénes tanítóképezdei tanár Székely-Keresztur a 375. számú gyűjtőívén 3 frt. Ürmösy Kálmán Szentgericezi lelkész 3 frt. Ürmösy Kálmánné Bodolai Julia 2 frt. összesen 5 frt. A szabédi unitárius egyház 63. számú gyűjtőívén: P é n z b e n a d a k o z t a k : T. Nuridzsán Gábor ur 50 krajczárt T. Madaras Sándor ur 20 kr. Székely László 20 kr. Özvegy Szabó Lajosné tanítóné 10 kr. Dandóczy József 4 kr. Özv. Jakab Farkasné 2 kr. Kis Lajosné bába 10 kr. ifj. Csécs János 10 kr. A, szabédi egyház 10 frt.

G a b o n á b a n a d a k o z t a k : Rediger Géza lelkész 20 lit. kup. Rediger Gézáné Nagy Amália 20 l. k. Rediger Emma 20 lit. kupa, Rediger Ilon 20 l. k, Rediger Jolán 20 l. k. Rediger Ódon 20 l. k. Rediger Károly 20 l. k. Rediger Aladár 20 lit. kupa. Szabó Lajos tanító 20 l. k. Szabó Lajosné Kibédi Zsuzsánna 20 l. k. Szabó Árpád 20 l. k. Szekeres József 2 ku-